

Marta Tumidalska

ORCID: 0000-0001-7737-2468

Uniwersytet Wrocławski

Polityka antyterrorystyczna Unii Europejskiej

<https://doi.org/10.19195/1643-0328.28.13>

Słowa kluczowe: terroryzm, bezpieczeństwo, polityka antyterrorystyczna

Wprowadzenie

Problemy definicyjne

Rozpatrując problematykę polityki antyterrorystycznej określonych podmiotów, bez względu na ich wielkość, położenie czy inne czynniki, najpierw należy zastanowić się nad istotą współczesnego terroryzmu. Oczywiście jest, że terroryzm jako taki istniał od wielu lat, jednak pewne wydarzenia historii współczesnej pokazały, jak bardzo dzisiejsze pojęcie terroryzmu różni się od tego sprzed kilkudziesięciu lat.

Wyjść należy jednak od definiowania pojęcia terroryzmu. Zawiera ono tak wiele różnych elementów, że niektórzy badacze twierdzą, że nie jest możliwe skonstruowanie jednolitej definicji, określającej wszystkie znamiona oraz odmiany omawianego zjawiska.

Katalog definicji, pochodzących z różnych źródeł, został przedstawiony dalej. Wyraźnie widać w nim słowa, elementy czy właściwości, które powtarzają się z różną częstotliwością.

Definicja obowiązująca w USA, pochodząca z 1966 roku, skonstruowana przez Komisję Specjalną ds. Stosowania Prawa i Wymiaru Sprawiedliwości¹, powołaną przez prezydenta Johnsona, wskazuje, że „zorganizowane przestępstwo jest rodzajem sprzysiężenia o rozbudowanej, wieloczłonowej strukturze, opartego na wewnętrznej hierarchii, dyscyplinie i żelaznych regułach postępowania, które prowadzi planową działalność

¹ The Commission on Law Enforcement and Administration of Justice — powstała z inicjatywy prezydenta Lyndona Johnsona w 1966 roku. Raport końcowy, wydany w 1967 roku, został uznany za najbardziej kompleksową ocenę i kontrolę przestępczości kryminalnej w USA w tamtym czasie. Na jego podstawie ponownie rozplanowano i przeorganizowano policję oraz zaproponowano wiele innych reform.

typu biznes, zmierzający do opanowania i monopolizacji określonych sfer ekonomii”. Do definicji dodaje się również, że organizacje tego typu prowadzą działania nielegalne, ale również wykorzystują do tychże środki tego samego typu². Uzupełniono tę definicję także o powszechne kamuflowanie nielegalnej aktywności, która chowana była pod przykrywką w pełni legalnej działalności.

Powracając do genezy zjawiska, które rozprzestrzeniło się i ewoluowało właśnie w Stanach Zjednoczonych, wskazać można, że definicja *organized crime* to „seria (ciąg) kompleksowych działań kryminalnych, przeprowadzanych na ogromną skalę przez organizacje o charakterze syndykatu albo inne mające określoną strukturę grupy w celu osiągnięcia profitów finansowych oraz zdobycia władzy”³. Przepęstwa te częstokroć wychodzą poza granice jednego państwa, co pozwala je charakteryzować jako międzynarodowe, a ich narzędziami są groźby, korupcja, zastraszanie i przemoc.

Jedną z pierwszych definicji, które pojawiły się w Europie i nawiązywały do tego zjawiska, powstała w RFN w 1973 roku. Powołano wówczas Komisję działającą przy Federalnym Urzędzie Kryminalnym, która miała dokonać kodyfikacji zjawiska. Jej zadaniem było także określenie struktur skutecznego zwalczania oraz rozwoju komunikacji z wymianą informacji włącznie. Od tego czasu w Niemczech przestępczość zorganizowaną określa się jako

planowane, określone na osiągnięcie zysku lub władzy popełnianie przestępstw, które pojedynczo lub łącznie charakteryzują się znacznym ciężarem gatunkowym, którym — na zasadzie podziału zadań — przez dłuższy lub nieoznaczony czas z wykorzystaniem zawodowych lub zbliżonych do zawodowych struktur, z użyciem przemocy lub innych środków zastraszania, wywierając wpływ na politykę, media, administrację publiczną, wymiar sprawiedliwości i gospodarkę, którą zajmują się wspólnie co najmniej dwie osoby⁴.

Bez wątplenia jednak nie można zapomnieć o definicji przedstawionej przez Bartosza Bolechowa, albowiem jest ona uznawana obecnie za jedną z najbardziej dokładnych. Badacz zjawiska definiuje terroryzm jako

formę przemocy politycznej, która polega na stosowaniu morderstw lub zniszczenia (albo zagrożenia zastosowania takich środków) w celu wywołania szoku ekstremalnego zastraszania jednostek, grup, społeczeństw lub rządów, czego efektem mają być wymuszenia pożądanych ustępstw politycznych, sprowokowanie nieprzemysłanych działań lub/i zademonstrowanie/nagłośnienie własnych politycznych przekonań⁵.

Stary i nowy model terroryzmu?

Alex P. Schmid, naukowiec zajmujący się badaniami nad terroryzmem, wyszczególnił elementy, które zawierały się w 109 różnych definicjach terroryzmu. Na ich podstawie można oprzeć twierdzenie, że terroryzm jest to działanie celowe, zaplanowane, zorganizowane i systematyczne, oparte na przemocy, użyciu siły lub groźby, którego sprawcą są

² Z. Rau, *Przestępczość zorganizowana w Polsce i jej zwalczanie*, Kraków 2002, s. 39–40.

³ *Ibidem*.

⁴ <http://www.przestepczoscorganizowana.pl/index.php?go=4> (dostęp: 20.02.2019).

⁵ B. Bolechów, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym*, Toruń 2002, s. 35.

grupy ludzi, ruchy o różnym charakterze lub też organizacje mające ukryty charakter. Działanie to może mieć podłoże polityczne. Celem jest szerzenie strachu, a także inne psychologiczne reperkusje. Ofiary są zróżnicowane, dobrane przypadkowo, niezaangażowane w walkę, to często neutralni cywile, których niewinność i przypadkowość są podkreślane nawet przez sprawców. Grupy o takim kryminalnym charakterze zajmują się wymuszeniami, powodowaniem uległości, nierzadko zniewoleniem. Mogą także stawiać żądania wobec osób trzecich. Do działań stosuje się wyszukane metody walki, cechuje je też dobrze opracowana strategia. Ich rezultatem jest rozgłos, traktowany często jako reklama grup terrorystycznych. Działania te są traktowane jako swoista niepowtarzalna demonstracja siły⁶.

Przedstawiona definicja terroryzmu w sposób niewątpliwie wyczerpujący definiuje omawiane zjawisko. W moim przekonaniu nie jest ona całkowicie dopasowana do czasów współczesnych, w których zaobserwować można całkowicie nowe metody popełniania aktów terroru. Wskazane wcześniej elementy bez wątpienia obrazują stary typ terroryzmu, albowiem znajdowały się w definicjach, które trafiały do obiegu międzynarodowego od 1936 do 2001 roku. Czy zatem można mówić o tym, że wskazane elementy są także oznaczeniem nowego typu zjawiska terroryzmu? Bez wątpienia wiele z nich zachowuje swoją adekwatność. Pewnej modyfikacji poddać należy jednak metody popełniania przez grupy przestępstw, wskazanych dalej, ich charakter, strukturę. Tabela 1 zawiera wykaz cech, które po przeanalizowaniu charakteru grup przestępczych, przeprowadzonych przez nie ataków terrorystycznych, zostały przeze mnie uznane jako specyfikujące zarówno stary, jak i nowy typ terroryzmu.

Tabela 1. Cechy starego i nowego typu terroryzmu

STARY TERRORYZM	NOWY TERRORYZM
skierowany przeciwko władzy/ jednostce/ mniejszej grupie osób, przedstawiciele określonej społeczności	skierowany przeciwko anonimowym, nieokreślonym grupom osób; znacznie większa skala śmiertelności
ofiary zazwyczaj zdefiniowane i określone	celem głównym nie samo spowodowanie śmierci (choć to też cel), ale przede wszystkim zastraszenie czy wywołanie ogólnej paniki
ataki o charakterze politycznym	ataki ideologiczne, religijne w wersji fundamentalistycznej i skrajnej
ataki ograniczone terytorialnie, w jednym miejscu	synchronizacja wielu ataków w czasie, przeprowadzanie w różnych miejscach

⁶ A.J. Jongman, A. Schmid, *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literatur*, Amsterdam 1983; por. S. Wojciechowski, *Terroryzm. Analiza pojęcia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 1, 2009, s. 58; G. Bruce, *Definition of Terrorism Social and Political Effects*, <http://jmvh.org/wp-content/uploads/2013/06/Definition-of-Terrorism.pdf> (dostęp: 9.01.2019).

struktura rozbudowana, jednak nie w skali tak globalnej jak dzisiaj	struktura rozbudowana, o wielopoziomowej siatce powiązań, międzynarodowej współpracy w zakresie popełniania ataków czy szkolenia nowych członków ugrupowań terrorystycznych
metody: porwania, podkładanie bomb, zastrzelenie	metody coraz nowsze, na przykład broń biologiczna, chemiczna, cyberataki

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy wydarzeń, budowy grup przestępczych.

Polityka antyterrorystyczna

Nie można pozostawić bez znaczenia faktu, że polityka antyterrorystyczna jako jedna z ważniejszych zagadnień bezpieczeństwa była przez lata traktowana jako domena państwowa. Można dywagować nad przyczyną takiego zachowania, jednak najbardziej zauważalna jest chęć wyłącznej ochrony własnych interesów bez względu na to, jakie by one były. Widać zatem, że przeniesienie polityki antyterrorystycznej na poziom ponadpaństwowy spowodowane było niechęcią oddawania poniekąd własnych kompetencji w tym zakresie czy też dzielenia się nimi z innymi państwami, co z kolei może być odebrane jako publiczne okazanie słabości w tym zakresie.

Kamieniem milowym w europejskiej historii omawianej materii stał się Traktat z Maastricht, który politykę antyterrorystyczną umieścił w III filarze⁷.

Przypomnieć należy tu treść art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej:

Unia opiera się na wartościach poszanowania godności ludzkiej, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.

Słowa te należy łączyć z art. 3 TUE, zgodnie z którym:

1. Celem Unii jest wspieranie pokoju, jej wartości i dobrobytu jej narodów. 2. Unia zapewnia swoim obywatelom przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości bez granic wewnętrznych, w której zagwarantowana jest swoboda przepływu osób, w powiązaniu z właściwymi środkami w odniesieniu do kontroli granic zewnętrznych, azylu, imigracji, jak również zapobiegania i zwalczania przestępczości. [...] 5. W stosunkach zewnętrznych Unia umacnia i propaguje swoje wartości i interesy oraz wnosi wkład w ochronę swoich obywateli. Przyczynia się do pokoju, bezpieczeństwa, trwałego rozwoju Ziemi, do solidarności i wzajemnego szacunku między narodami, do swobodnego i uczciwego handlu, do wyeliminowania ubóstwa oraz do ochrony praw człowieka [...].

Można to odnieść do potrzeby kreowania polityki antyterrorystycznej właśnie w ramach polityki bezpieczeństwa w Unii Europejskiej. Choć UE osiągnęła znaczny postęp w tej dziedzinie po atakach z 11 września, nadal konieczne jest tworzenie warunków sprzyjających współpracy międzynarodowej odnośnie do wspólnej polityki antyterrorystycznej.

⁷ III filar Unii Europejskiej dotyczył współpracy międzyrządowej w dziedzinie sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.

rystycznej. Uwidoczniły to między innymi ataki bombowe w Madrycie w 2004 roku, w Londynie w 2005 roku, w Wielkiej Brytanii i w Niemczech w 2006 roku, rok później w Londynie i Glasgow. Następnie w lutym 2015 roku doszło do ataku na redakcję „Charlie Hebdo”, w listopadzie tego samego roku terroryści dokonali skoordynowanego ataku w Paryżu. W marcu 2016 roku w Brukseli, w lipcu 2016 roku w Nicei podczas obchodów Dnia Bastyllii, a w grudniu Tunezyjczyk skradzionym Polakowi samochodem ciężarowym dokonał ataku w Berlinie. W marcu 2017 roku dokonano ataku w Londynie, w kwietniu w Sztokholmie i w Paryżu, a w maju w Manchesterze oraz w Barcelonie.

Jeśli chodzi o przyczyny przeprowadzonych w ostatnich latach ataków terrorystycznych, to warto powołać się na dane opublikowane przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, albowiem wbrew powszechnemu przekonaniu podłożem nie tylko jest ekstremizm religijny.

W 2014 roku wśród 201 zdarzeń tylko 2 zaliczono do tego nurtu. Z kolei w 2015 roku na łączną liczbę 211 ataków 17 wynikało z motywacji islamistycznej, 6 miało charakter separatystyczny, 13 — skrajnie lewicowy, 9 — skrajnie prawicowy, a aż 109 przypadków nie zostało zakwalifikowanych do żadnej z powyższych kategorii. Ostatni raport Europolu za 2016 roku informuje natomiast, że wśród wszystkich ataków (142) zdecydowanie przeważały te o charakterze separatystycznym (99), a pozostałe zaklasyfikowano jako: skrajnie lewicowe (27), islamistyczne (13), niesklasyfikowane (2) oraz skrajnie prawicowe (1). Ataki separatystyczne miały miejsce w Wielkiej Brytanii (76), Francji (18) oraz Hiszpanii (5). Do zamachów inspirowanych poglądami skrajnie lewicowymi doszło we Włoszech (16), w Grecji (6) i Hiszpanii (5). Islamscy terroryści zaatakowali natomiast we Francji (5), w Belgii (4) i Niemczech (4). Pojedyncze przypadki ataków niesklasyfikowanych zarejestrowano w Niemczech i Włoszech, a skrajnie prawicowy w Holandii⁸⁹.

UE w walce z terroryzmem

Jednym z najbardziej istotnych aspektów zwalczania terroryzmu jest bez wątpienia współpraca większej liczby podmiotów. Służą temu strategie i akty, wpływające na zwalczanie terroryzmu w Unii Europejskiej.

Jednym z ważnych w tej kwestii dokumentów jest podpisana 13 czerwca 2002 roku decyzja ramowa Rady Unii Europejskiej określająca, jakie czyny należy uznać za akty terrorystyczne, i uszczelniająca kwestie ekstradycji. Ponadto wskazuje na konieczność zorganizowania modelu pomocy ofiarom i ich rodzinom, a także zobowiązuje państwa członkowskie do dostosowywania prawodawstwa krajowego w taki sposób, aby umożli-

⁸ S. Wojciechowski, *Współczesne oblicza terroryzmu w Unii Europejskiej*, <http://rcb.gov.pl/wspolczesne-oblicze-terroryzmu-w-unii-europejskiej/> (dostęp: 5.03.2019).

⁹ Warto jednak odnieść się do szerszego kontekstu, który obrazuje raport przedstawiony w 2017 roku przez Europol. Przedstawiono wykres ilustrujący zmiany w ilości osób podejrzanych za działalność terrorystyczną inspirowaną motywami religijnymi/dżihadystycznymi. W 2012 roku było to 159 osób, w 2013 — 216, w 2014 — 395, w 2015 — 687, a w 2016 — 718 osób. Widać zatem radykalny wzrost liczby osób podejrzanych oraz aresztowanych za tego typu działalność. Warto wspomnieć, że w 2016 roku większość osób, bo aż 429, została aresztowana na terenie Francji. Druga liczba w rankingu to 69 aresztowanych w Hiszpanii. European Union Terrorism Situation and trend report, Europol 2017.

liwić jak najbardziej efektywną współpracę¹⁰. Przypomnieć tu należy, że ów dokument zawiera wyliczenie przestępstw ściąganych europejskim nakazem aresztowania, a terroryzm znajduje się na drugim miejscu tej listy.

Rada Europejska 12 grudnia 2003 roku przyjęła Strategię bezpieczeństwa europejskiego, według której

terroryzm zagraża życiu; pociąga za sobą wielkie koszty; dąży do podważenia otwartości i tolerancji w naszych społecznościach i stanowi narastające zagrożenie strategiczne dla całej Europy. Ugrupowania terrorystyczne są coraz lepiej wyposażone, coraz ściślej powiązane sieciami elektronicznymi i coraz bardziej skłonne do posługiwania się nieograniczoną przemocą, aby ich działania przyniosły ofiary na masową skalę. Ostatnia fala terroryzmu ma zakres światowy i jest powiązana ze zbrojnym ekstremizmem religijnym. Jej przyczyny są złożone. Składa się na nie presja modernizacji, kryzysy kulturalne, społeczne i polityczne oraz wyalienowanie młodzieży żyjącej w obcych społecznościach. Zjawisko to pojawia się również w naszym społeczeństwie. Europa jest zarówno celem, jak i bazą tak pojmowanego terroryzmu: państwa europejskie stanowią cel i były atakowane. Bazy logistyczne komórek Al Kaidy wykryto w Zjednoczonym Królestwie, we Włoszech, w Niemczech, w Hiszpanii i w Belgii. Konieczne są zharmonizowane działania na szczeblu europejskim¹¹.

Dokument ten zawiera podstawowe stwierdzenie, które doskonale egzemplifikuje konieczność wzmocnienia współpracy dotyczącej zwalczania terroryzmu. Wskazano w nim bowiem, że Europa jest nie tylko celem dla terrorystów, lecz także ich bazą. Zatem już szesnaście lat temu zauważono problem, z którym Europa zmagala się w ciągu ostatnich lat, mianowicie z kwestią przebywania na terenie Unii Europejskiej wielu osób powiązanych z terroryzmem. Można powiedzieć, że problem ten to pokłosie kryzysu migracyjnego, z którym mamy do czynienia od 2015 roku, czy tak zwanej polityki otwartych drzwi, lansowanej przez Angelę Merkel. Należy jednak pamiętać, że zachowanie nawet najbardziej wyszukanych metod ochrony nie daje pełnej gwarancji bezpieczeństwa. Strategia jest pierwszą strategią bezpieczeństwa zewnętrznego w Unii Europejskiej.

Kolejnym ważnym dokumentem była podpisana po zamachach w Madrycie deklaracja w sprawie zwalczania terroryzmu¹². Jednym z jej najistotniejszych postanowień była zapowiedź powołania osoby na stanowisko unijnego koordynatora ds. zwalczania terroryzmu. Zobowiązano w niej państwa do solidarności oraz do podejmowania wszelkich wysiłków zmierzających do współpracy w zakresie zwalczania terroryzmu, do stworzenia ram koncepcyjnych oraz wymiany informacji wywiadowczych, zauważono konieczność wzmocnienia środków bezpieczeństwa w zakresie ochrony granic, wykrywania przestępstw związanych z fałszowaniem dokumentów, odciążenia terrorystów od środków finansowania oraz zasobów ekonomicznych. Dokument wyrażał konieczność maksymalizowania wysiłków Unii wraz z jej organami w sprawach przeciwko sprawcom czynów terrorystycznych oraz zapobiegania popełnianiu takich czynów, podejmowania działań zmierzających do eliminacji czynników sprzyjających wspieraniu terrorystów oraz ich rekrutowaniu¹³.

¹⁰ https://bip.ms.gov.pl/Data/Files/_public/bip/prawo_eu/ue2/32002f0584pl.pdf (dostęp: 5.03.2019).

¹¹ Europejska strategia bezpieczeństwa — bezpieczna Europa w lepszym świecie, <https://www.msz.gov.pl/resource/d6c69438-e0df-4e2b-868a-77676bf59d66> (dostęp: 5.03.2019).

¹² Przyjęta przez Radę Europejską dnia 25 marca 2003 roku, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/fight-against-terrorism/counter-terrorism-coordinator/> (dostęp: 5.03.2019).

¹³ M. Łuczowska, *Działania Unii Europejskiej w zakresie zwalczania terroryzmu*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 10, 2016, nr 2, s. 126.

Niezwykle ważnym dokumentem stała się przyjęta w 2005 roku strategia Unii Europejskiej w zakresie zwalczania terroryzmu¹⁴. Odpowiedzialność za walkę z terroryzmem jest tu wyraźnie narzucona na państwa członkowskie, natomiast Unia Europejska jest niejako dopełnieniem tejże działalności. Sprowadza się to do analizy najlepszych praktyk oraz zdolności działania w poszczególnych państwach, usprawniania współpracy na poziomie europejskim czy pobudzania kreatywności w zdolności do działania przy użyciu wyspecjalizowanych organów. Strategia wyróżnia cztery główne obszary realizacji priorytetów w zakresie zwalczania terroryzmu.

1. *Prevent* — ukierunkowane jest na eliminowanie przyczyn oraz czynników, skutkujących radykalizacją postaw, a także pozyskiwaniem nowych członków grupowań terrorystycznych. Zaznaczono, że działania takie powinny mieć szeroki zakres i być nastawione na globalny wymiar.

2. *Protect* — wprowadzenie nowych rozwiązań technologicznych oraz zwiększenie standardów bezpieczeństwa granic, transportu i obywateli ma prowadzić do realizacji działań odnośnie do szczególnej ochrony ostatniej grupy z wymienionych podmiotów.

3. *Persue* — dotyczy globalnego wymiaru śledzenia i ścigania osób podejrzanych o terroryzm oraz ograniczania źródeł finansowania ugrupowań terrorystycznych.

4. *Respond* — przygotowywanie takich rozwiązań, które prowadzą do zarządzania skutkami ataków terrorystycznych oraz do minimalizowania tychże skutków.

Komisarz ds. zwalczania terroryzmu

Koordinator ds. zwalczania terroryzmu jest jednym z organów jednoosobowych zajmujących się terroryzmem w Unii Europejskiej, odpowiadającym za:

- koordynowanie prac Rady w zakresie zwalczania terroryzmu;
- przedstawianie zaleceń;
- wspomaganie Rady przez proponowanie obszarów priorytetowych działań;
- monitorowanie wdrażania strategii Unii w zakresie zwalczania terroryzmu;
- prowadzenie przeglądu wszystkich instrumentów Unii;
- składanie sprawozdań Radzie;
- realizację priorytetowych obszarów, do których zalicza się: zapewnianie bezpieczeństwa obywatelom, zapobieganie radykalizacji oraz ochronę wartości, współpracę z partnerami międzynarodowymi;
- monitorowanie decyzji Rady;
- dbałość o aktywność Unii w zakresie zwalczania terroryzmu;
- współpracę z odpowiednimi organami Rady, Komisji i ESDZ;
- ulepszenie komunikacji między UE a państwami trzecimi¹⁵.

¹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l33275&from=PL> (dostęp: 6.03.2019).

¹⁵ <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/counter-terrorism-coordinator/> (dostęp: 5.03.2019).

Koordinator regularnie składa Radzie sprawozdania, dotyczące przede wszystkim wdrażania narzędzi służących zwalczaniu terroryzmu w Unii Europejskiej. Ponadto ściśle współpracuje z innymi służbami i organami, przez co odgrywa główną rolę w debacie na temat zwalczania terroryzmu w UE. Ponadto istotne są jego zadania w związku z kwestią bojowników terrorystycznych oraz ich przemieszczania się. Zalicza się do nich:

- sprawozdawanie Radzie bieżących informacji;
- informowanie Rady o postępach w realizacji uzgodnionych środków i proponowanie innowacyjnych rozwiązań;
- utrzymywanie kontaktów z władzami państw trzecich oraz instytucjami międzynarodowymi¹⁶.

Osoba piastująca to stanowisko jest dodatkowo zaangażowana w prace tak zwanego Forum Unii Europejskiej ds. Internetu¹⁷.

Koordinator ds. zwalczania terroryzmu w UE ostatnio spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Iraku, w celu ustalenia warunków rozliczenia Daisz za zbrodnie; rozmowa dotyczyła także współpracy z Interpolem.

Podsumowanie

Ze względu na ciągłą ewolucję zagrożeń związanych z terroryzmem, a także ze zjawiskiem, które można określić jako hybrydyzacją grup przestępczych i terrorystycznych, rośnie potrzeba przebudowy systemu ochrony antyterrorystycznej w Unii Europejskiej. Historia pokazała, że zwalczanie takich przestępstw oraz zapobieganie im wymaga ściślejszej współpracy państw członkowskich na poziomie ponadpaństwowym. Częstokroć okazywało się, że samotna działalność państw w omawianej materii nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Koordinator ds. zwalczania terroryzmu to w związku z tym przełomowa inicjatywa. Trzeba mieć jednak na względzie, że zwalczanie wszelkiej działalności przestępczej wymaga wielowymiarowej kooperacji państw członkowskich, kwestia zapewnienia bezpieczeństwa nie ogranicza się bowiem tylko do granic zewnętrznych Unii, ale wykracza daleko poza nie. Warto też pamiętać o bezpieczeństwie wewnętrznym państw członkowskich, bezpieczeństwie wewnątrz całej Unii oraz bezpieczeństwie globalnym. Te trzy przenikające się sfery implikują konieczność podejmowania takich rozwiązań, które będą kompatybilne z każdym z tych systemów, ale jednocześnie zwiększą poczucie solidarności i pomocniczości.

¹⁶ *Ibidem.*

¹⁷ To organ, który skupia przedstawicieli państw członkowskich, Komisji i przemysłu, a także ekspertów.

Bibliografia

- Armitage D.T., *The European Union: Measuring Counterterrorism Cooperation*, „Strategic Forum” 2007, nr 229.
- Bolechów B., *Terroryzm w świecie podwubiegunowym*, Toruń 2002.
- Bruce G., *Definition of Terrorism Social and Political Effects*, <http://jmvh.org/wp-content/uploads/2013/06/Definition-of-Terrorism.pdf> (dostęp: 9.01.2019).
- Europejska strategia bezpieczeństwa — bezpieczna Europa w lepszym świecie, <https://www.msz.gov.pl/resource/d6c69438-e0df-4e2b-868a-77676bf59d66> (dostęp: 5.03.2019).
- Jongman A.J., Schmid A., *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literatur*, Amsterdam 1983.
- Łuczowska M., *Działania Unii Europejskiej w zakresie zwalczania terroryzmu*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 10, 2016, nr 2.
- Rau Z., *Przestępczość zorganizowana w Polsce i jej zwalczanie*, Kraków 2002.
- Renard T., *EU Counterterrorism Policies and Institutions After the Lisbon Treaty*, Center on Global Counterterrorism Cooperation, wrzesień 2012, https://www.files.ethz.ch/isn/153959/Renard_policybrief_1216.pdf.
- Wojciechowski S., *Terroryzm. Analiza pojęcia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 1/09.
- Wojciechowski S., *Współczesne oblicza terroryzmu w Unii Europejskiej*, <http://rcb.gov.pl/wspolczesne-oblicze-terroryzmu-w-unii-europejskiej/> (dostęp: 5.03.2019).
- <http://www.przestepczoscorganizowana.pl/index.php?go=4> (dostęp: 20.02.2019).
- https://bip.ms.gov.pl/Data/Files/_public/bip/prawo_eu/ue2/32002f0584pl.pdf (dostęp: 5.03.2019).
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l33275&from=PL> (dostęp: 6.03.2019).
- <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/counter-terrorism-coordinator/> (dostęp: 5.03.2019).

Counterterrorism policy in the European Union

Keywords: counterterrorism, European Union, counterterrorism policy

Summary

Counterterrorism policy is an extremely important institution in the European Union in the context of the events of the past years. Despite many publications comprehensive study on antiterrorism. The aim of the article is to identify the problem and articulate the most important documents and tasks of the European Union in this area.

Noty o autorach

Katarzyna Daniel — doktorantka, absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego. Autorka kilku publikacji z zakresu nauk humanistycznych, dotyczących społeczeństwa obywatelskiego, demokracji medialnej, inicjatywy ludowej oraz bezpieczeństwa. Jej zainteresowania badawcze obejmują szeroko pojętą demokrację bezpośrednią w Polsce i w Europie, prawo, administrację, bezpieczeństwo wewnętrzne, politykę.

Aneta Dawidowicz — doktor habilitowany w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce. Zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Myśli Politycznej na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Zainteresowania badawcze: myśl polityczna, biografistyka, publicystyka polityczna, komunikowanie polityczne. Najważniejsze publikacje: *Zygmunt Balicki (1858–1916). Działacz i teoretyk polskiego nacjonalizmu*, Kraków 2006; *Stronnictwo Narodowe 1928–1939. Wspólnota ideału czy alternacja koncepcji*, Lublin 2017.

Maciej Herbut — adiunkt, pracownik Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Badania naukowe koncentruje na współczesnych stosunkach międzynarodowych, filozofii nauki, teorii i praktyce funkcjonowania systemu międzynarodowego oraz szeroko pojętej analizie systemowej w naukach społecznych.

Ryszard Herbut — profesor zwyczajny, pracownik Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Badania naukowe koncentruje na współczesnych systemach politycznych, teorii i praktyce działania partii politycznych, funkcjonowaniu europejskiego systemu politycznego.

Aleksandra Kaniewska-Sęba — doktor nauk ekonomicznych, starszy wykładowca w Zakładzie Marketingu Politycznego i Socjotechniki Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jej zainteresowania naukowe obejmują: komunikację marketingową, analizy i badania marketingowe, zarządzanie sprzedażą.

Dariusz Krawczyk — doktor politologii, członek Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej oraz Komisji Nauk Organizacji i Zarządzania oddziału Polskiej Akademii Nauk w Katowicach, wykładowca akademicki (Uniwersytet Śląski w Katowicach), biegły sądowy z zakresu komunikacji społecznej i zarządzania ustanowiony przy Sądzie Okręgowym w Gliwicach, naczelnik Wydziału Kontaktów Społecznych Urzędu Miejskiego w Zabrze. Jego zainteresowania badawcze zogniskowane są wokół problematyki: *public relations*, komunikacji społecznej firm i instytucji, narzędzi komunikacyjnych samorządu, współczesnego dziennikarstwa i mediów.

Tatiana Majcherkiewicz — doktor socjologii, adiunkt w Instytucie Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. W 2013 roku otrzymała grant NCN zatytułowany *Rekrutacja i skład społeczno-demograficzny regionalnych elit samorządowych w latach 1998–2014*. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół takich zagadnień, jak: elity regionalne i rządowe, kariery polityczne, koalicje wojewódzkie.

Piotr Pawełczyk — doktor habilitowany nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, profesor w Zakładzie Marketingu Politycznego i Socjotechniki Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jego zainteresowania naukowe obejmują socjotechnikę, wywieranie wpływu społecznego, opinię publiczną.

Edyta Stępczak — magister dziennikarstwa oraz stosunków międzynarodowych, aktywistka i autorka (artykuły prasowe w języku polskim, hiszpańskim i angielskim oraz książka *Burka w Nepalu nazywa się sari*, Wydawnictwo Znak, 2018). Obszary ekspertyzy i zainteresowań badawczych: przedsiębiorczość społeczna, pomoc zagraniczna, prawa człowieka oraz nowatorskie inicjatywy w obrębie trzeciego sektora.

Andrzej Szczepański — doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, wykładowca na Wydziale Nauk Społecznych i Humanistycznych PWSZ im. Witelona w Legnicy. Zainteresowania naukowe: mniejszości narodowe i etniczne, najnowsza historia.

Julia Trzcńska — doktorantka Instytutu Politologii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Jej główne zainteresowania naukowe to komunikowanie polityczne, dyplomacja publiczna i *soft power*, społeczności fanowskie oraz kultura Azji Wschodniej.

Marta Tumidalska — absolwentka studiów magisterskich na kierunku dyplomacja europejska, licencjackich na kierunku administracja; dodatkowo studiuje na kierunku prawo (do 2021 roku) i rozpoczyna studia magisterskie na kierunku administracja, a także journalism and social communication. Doktorantka w dyscyplinie nauk o polityce. W pracy naukowej zajmuje się głównie bezpieczeństwem antyterrorystycznym Unii Europejskiej, ale działalność naukowa obejmuje również inne sektory bezpieczeństwa, a także polityki unijne i krajowe. Uczestniczka szkoleń i konferencji naukowych, autorka wielu publikacji.

Łukasz Wielgosz — doktorant nauk o polityce na Uniwersytecie Śląskim, absolwent politologii oraz doradztwa politycznego i publicznego. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zagadnień związanych z polskim systemem politycznym oraz decydowaniem politycznym.

Krystian Witt — absolwent Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się na problematyce partii politycznych oraz wyborów.

Piotr Załęski — doktor habilitowany, politolog i etnolog, adiunkt na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego; były: nauczyciel wiedzy o społeczeństwie, koordynator kształcenia pedagogicznego na macierzystym wydziale i koordynator

zespołu ekspertów MEN do prac nad tworzeniem ostatniej podstawy programowej z wiedzy o społeczeństwie; koordynator egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie w CKE; odznaczony Medalem KEN.

Alan Żukowski — student prawa oraz stosunków międzynarodowych w ramach międzyobszarowych studiów indywidualnych. Absolwent studiów licencjackich na kierunku stosunki międzynarodowe (2019). Jego zainteresowania naukowe obejmują: prawo Unii Europejskiej, teorię prawa oraz polityki, metodologię nauk społecznych, teorię krytyczną, polityczność prawa.